

Секція 4. Актуальні проблеми урбаністики

Використання смарт технологій допоможе не тільки зменшити споживання електроенергії кожним громадянином, а й зменшить залежність країни від зовнішніх енергоресурсів. Україна зможе використовувати власні запаси газу і підтримувати вітчизняних видобувачів, заміщуючи імпорт. Водночас смарт технології дають змогу оптимізувати витрати на житлово-комунальні послуги, що на сьогодні є вкрай актуальною проблемою.

Список літературних джерел

1. What is Smart Home / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.smarthomeusa.com/smarthome/>
2. Полякова О. В. Особливості впровадження систем енергозбереження та інтелектуального керування житловим середовищем в Україні / О. В. Полякова, О. О. Сафронова // Енергетика та електрифікація. – 2015. – № 1. – С. 25-29.
3. Климчук М. М. Теоретико-прикладні засади концепцій енергоефективного будівництва: економічний аспект / М. М. Климчук // Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин: зб. наук.праць. – 2015. – Вип. 33. – К.: КНУБА, 2015. – С. 52-62.
4. Степаненко О.І. Пасивний будинок – шлях до ефективного використання енергії / О.І. Степаненко, В.В. Дубровська // Енергетика: економіка, технології, екологія. – 2014. – №3. – С. 56-58.
5. Середня заробітна плата по Україні за грудень 2016 року / [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://index.minfin.com.ua/index/average/>
6. Current and real (constant 1982-1984 dollars) earnings for all employees on private nonfarm payrolls, seasonally adjusted / [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.bls.gov/news.release/realer.t01.htm>
7. Вартість обладнання смарт-будинку / [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://sutem.com.ua/7smartbus.php>
8. How Much does a Smart House Really Cost? / [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.makeuseof.com/tag/much-smart-home-really-cost/>

Науковий керівник: **Королук Т.О.**, к.е.н.,
доц. ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

Дзюбенко Л.М., к.е.н., доц.
ДВНЗ «Київський національний економічний
Університет імені Вадима Гетьмана»

ЗАПРОВАДЖЕННЯ КЛАСТЕРНИХ ІНІЦІАТИВ У ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОМУ ГОСПОДАРСТВІ РЕГІОНУ

Анотація. В тезах розглянуто концептуальні засади кластерного підходу в системі організації економічного простору, виділені учасники кластеру. Викладено припущення формування регіонального кластеру у сфері житлово-комунального господарства та вигоди від запровадження зазначеної концепції.

Ключові слова: кластер, регіональний кластер, кластерний підхід.

Annotation. In theses the conceptual foundations of cluster approach in organization of the economic space are considered and participants of the cluster are defined. The concept of formation the regional cluster in sphere of housing and communal services is presented and the benefits of implementing this concept are discussed.

Key words: cluster, regional cluster, the cluster approach.

Модернізацію житлово-комунального господарства (ЖКГ) здійснити тільки за рахунок місцевих бюджетів та платежів населення не можливо. Тому ключовим пріоритетом на шляху реформування даної галузі має стати залучення приватних інвестицій, які б не просто вирішували стратегічні проблеми, але й стали основою для реалізації масштабних інфраструктурних проектів. Враховуючи багатогалузевий, комплексний характер ЖКГ, одним із важливих напрямків його реформування має стати запровадження кластерних ініціатив, що дозволить подолати відокремленість у прийнятті рішень його галузевими об'єктами за рахунок інтеграційного характеру кластеру, забезпечить залучення інвестицій та інноваційний розвиток житлово-комунального господарства, сприятиме ринковим перетворенням на основі дотримання інтересів всіх учасників житлово-комунального комплексу. При цьому, мова йде не про механічне об'єднання житлового фонду, ресурсопостачальних підприємств та супутніх галузей, які близько розташовані одне від одного, а формування системи, яка одночасно направлена на якісне задоволення житлово-комунальних потреб і на розвиток самоорганізованих та саморегульованих основ, ефективного використання потенціалу регіонів, впровадження передових енергозощаджувальних технологій тощо.

Згідно класичного визначення, яке було запропоноване М. Портером, кластер являє собою групу географічно близьких компаній і пов'язаних з ними організацій певної сфери, які характеризуються спільністю діяльності та взаємодоповнюють один одного [3, с. 347]. Однак із глобальним проникненням ринкової економіки у всі сфери суспільного життя зміст даного поняття розширювався, як наслідок, єдиного визначення до сьогодні воно так і не отримало. У цілому, в науковому обігу використовуються три трактування, кожне з яких підкреслює основні характеристики кластерів. Відповідно до них, останні собою являють:

1. Регіонально обмежені форми економічної активності всередині споріднених секторів, зазвичай прив'язані до тих чи інших наукових установ.

2. Вертикальні виробничі ланцюги, вузько визначені сектори, в яких структури, які здійснюють суміжні етапи виробничого процесу (наприклад, послідовність «постачальник – виробник – збут – клієнт»), становлять ядро кластеру. Зокрема, під дане визначення потрапляють мережі, що формуються навколо головних фірм.

3. Високоінтеграційні галузеві об'єднання або сукупності структур з високим рівнем агрегації [4, 5].

Іншими словами, основними особливостями кластерних утворень є:

1. Переважно територіальний підхід до створення. Географічний масштаб кластерів може варіювати залежно від цілей і складу підприємств-учасників.

2. Множинність суб'єктів господарювання, що мають загальну сферу діяльності (галузеву приналежність).

3. Кооперація учасників, заснована на стійких, довгострокових господарських зв'язках і наявності спільних економічних інтересів.

4. Інноваційна спрямованість спільної діяльності.

5. У членів кластера існує повна самостійність в ході прийняття рішень, що є основою конкуренції.

Секція 4. Актуальні проблеми урбаністики

6. По відношенню до зовнішнього середовища кластер сприймається і функціонує як єдиний організм.

7. У розвитку кластера, залежно від його масштабу, безпосередню участь приймають державні органи влади відповідного рівня.

Зважаючи на вагомий вплив регіонів на соціально-економічний розвиток країни в цілому, концепція регіонального розвитку набула нових обертів, і, як наслідок, М. Енрайт запропонував теорію регіональних кластерів, яка заснована на аналізі регіональних відмінностей конкурентоспроможності всередині країни. Науковець припускав, що конкурентні переваги створюються не на наднаціональному або національному рівні, а на регіональному, де головну роль відіграють історичні передумови розвитку регіонів, різноманітність культур ведення бізнесу, організації виробництва та отримання освіти [6]. Виходячи з цього, ефект від застосування кластерного підходу на місцевому рівні соціально-економічного розвитку можна виразити у декількох іпостасях, а саме:

1. Ефект концентрації дає можливість збільшити продуктивність виробництва.
2. Ефект масштабу призводить до зниження собівартості продукції.
3. Ефект «кіл на воді»: одна інновація дає початок багатьом іншим.
4. Ефект «матрьошки»: розвиток однієї галузі збільшує попит на продукцію інших та дає поштовх для їх розвитку [5, с. 267-275].

Першоосновою формування кластеру є територіальна концентрація підприємств та організацій або галузей, до складу яких вони входять. Враховуючи, що житлово-комунальне господарство є висококонцентрованою і територіально локалізованою галуззю, можна стверджувати, що у сфері ЖКГ регіону є всі передумови для застосування кластерного підходу. Підставами для даного висновку є також сукупність відповідних ознак житлово-комунального господарства як соціально-економічної системи, поєднання яких визначає її здатність до кластероутворення:

1. Наявність різноманітних підприємств-постачальників ресурсів та організацій, які здійснюють управління житловим фондом і безпосередньо забезпечують житлово-комунальне обслуговування населення.

2. Участь в процесі житлово-комунального обслуговування виробничих потужностей організацій різних галузей економіки.

3. Наявність некомерційних, саморегулюючих організацій, заснованих на членстві підприємств і організацій, що здійснюють діяльність у різних сферах з надання житлово-комунальних послуг.

4. Територіальна локалізація переважної більшості господарюючих суб'єктів, що обумовлено специфікою житлово-комунальних послуг (відтворення суспільних благ, низька ступінь замінності і локальність надання послуг, їх мережевий характер, тривалість і безперервність використання, а також нерозривність виробництва і споживання).

5. Сформована структура управління житлово-комунального господарством, яка включає державні органи влади, органи місцевого самоврядування, підприємства та організації у сфері управління експлуатацією та обслуговуванням житлового фонду [1].

Структуру регіонального житлово-комунального кластеру мають формувати насамперед ключові галузі ЖКГ, діяльність яких пов'язана із будівництвом та утриманням житлового фонду, забезпеченням комунальними ресурсами споживачів, наданням послуг із благоустрою територій та побутового обслуговування, а також керуючі компанії, некомерційні, саморегулюючі організації, фінансові установи (банки, інвестиційні фонди, страхові компанії), університети, інформаційно-консультаційні центри, центри інноваційних технологій, науково-технічних та наукових розробок, центри проектування і створення автоматизованих систем управління, центри сертифікації, перепідготовки та підвищення

Секція 4. Актуальні проблеми урбаністики

кваліфікації кадрів тощо. Крім того, враховуючи монопольний характер основних ресурсопостачальних підприємств та за для уникнення узурпації галузі на рівні регіону, важливу роль у структурі кластеру ЖКГ мають відігравати державні органи влади та органи місцевого самоврядування.

До числа факторів, що впливають на успішну реалізацію кластерів, які забезпечують розвиток житлово-комунальної сфери регіону, можна віднести такі:

1. Взаємна узгодженість з державною стратегією соціально-економічного розвитку. Кластер становить одну з точок зростання економіки регіону. Своєю чергою, зусилля органів державної влади і регіональних утворень націлені на розвиток взаємовідносин між постачальниками і споживачами послуг; виробниками та споживачами послуг, у тому числі послуг житлово-комунальних, інформаційних, освітніх, наукових.

2. Забезпечення державної підтримки, оскільки формування кластерів можна віднести до перспективного напрямку розвитку ЖКГ в регіоні з ряду причин: обсяг житлово-комунальних послуг становить близько 8% ВВП;–ринок послуг платоспроможний, динамічний, інвестиційно– привабливий, здатний поліпшити інвестиційне середовище регіону; у якості основного інвестора виступає все населення, що забезпечує– постійну частку доходу в даній сфері, постійний попит на ринку послуг і підсилює його суспільну значущість.

3. Регулярне застосування процедур оцінки реалізації кластерів з внесенням у їх діяльність відповідних коректив.

4. Високий ступінь взаємної довіри учасників кластерів, їх активність і готовність до розкриття стратегічної інформації, до досягнення договірної компромісу.

5. Чіткий розподіл і облік соціальних та економічних інтересів учасників кластерів в процесі здійснення їх діяльності.

Отже, застосування кластерних ініціатив дозволяє встановити відкрите та взаємовигідне співробітництво всіх учасників кластеру на основі балансу соціальних та економічних інтересів. Крім того, загальним підсумком кластеризації житлово-комунального господарства є вирішення таких стратегічних завдань: отримання синергетичного ефекту, в тому числі на основі об'єднання– ресурсів і компетенцій, для кожного з фінансово-господарюючих суб'єктів; досягнення найважливішої мети – підвищення якості життя – населення; усунення характерних негативних особливостей сучасного житлово– комунального господарства регіону, включаючи економічну «пасивність» (відсутність стійкої тенденції «одужання» економіки), неефективний менеджмент (збереження адміністративних методів управління об'єктами ЖКГ) і непрозору господарську діяльність (відсутність ефективної системи контролю з боку органів влади та громадськості), низьку інвестиційну привабливість тощо.

Список літературних джерел

1. Бубенко П. Т. Управління системною модернізацією та розвитком житлово-комунальних підприємств: монографія / П. Т. Бубенко, О. В. Димченко, А. Д. Кашпур; НАН України, Північно-Східний науковий центр, Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Х.: ХНУМГ, 2014. – 233 с.

2. Войнаренко М. Концепція кластерів – шлях до відродження виробництва на регіональному рівні // Економіст. – 2000. – № 1. – С. 29-33.

3. Портер М. Конкуренция /пер. с англ. О. Л. Пелявского и др.; под ред. Я.В. Заблоцкого и др. – [испр. изд.]. – М. [и др.]: Вильямс, 2006. – 602 с.

4. Портер М. Конкурентное преимущество: Как достичь высокого результата и обеспечить его устойчивость / Портер М. – М.: Альпина, 2008. – 464 с.

5. Про формування та функціонування інноваційних кластерів в Україні: Постанова Нац. Академії наук України від 08 лип. 2009 р. № 220 – Режим доступу: www.nas.gov.ua

6. Ринкова трансформація господарства регіону (кластерний підхід): навч. посіб. / Г. М. Заболотний, О. М. Дідик, В. І. Захарченко, А. М. Ступницький. – Вінниця: вид. відділ ВДАУ. – 2006. – 395 с.

7. Соколенко С. Еко-міста і еко-кластери // Українські кластери – Режим доступу: <http://ucluster.org/universitet/klastery-ukraina/eko-mista-i-eko-klasteri/>

Казьмір Л.П., к.е.н., м.н.с.

ДУ «Інститут регіональних досліджень
імені М.І. Долишнього НАН України»

КОНСТРУКТИВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ КОНЦЕПТУ «МЕТРОПОЛІЙНИЙ СУБРЕГІОН»

Перед вітчизняною регіоналістикою сьогодні особливо гостро стоїть завдання щодо суттєвого поглиблення теоретико-методологічних засад міждисциплінарних досліджень закономірностей і особливостей розвитку регіональних суспільних систем та розробки на цій основі практичних рекомендацій щодо модернізації системи управління регіональним розвитком з врахуванням сучасних глобалізаційних і євроінтеграційних викликів. Одним із таких викликів є процес метрополізації, що пов'язаний із концентрацією економічного, культурного й інформаційного потенціалу розвитку суспільства у великих містах і проявляється передусім у стрімкому зростанні ролі міст-метрополій і зон їх впливу (які ми пропонуємо називати метрополійними субрегіонами) та у формуванні метрополійних мереж, які все помітніше впливають на систему економічних взаємодій та обмінів на різних рівнях [2; 3; 5].

Як свідчить досвід країн-членів ЄС, нарощення економічного потенціалу регіональних метрополій (метрополій II роду [5]) не лише сприяє активізації соціально-економічного розвитку окремих регіонів конкретної країни, але й забезпечує їх «підключення» до глобальних процесів і зв'язків та передачі метрополіями на прилеглі території нових «імпульсів розвитку», що генеруються у міжнародних комунікаційних, організаційних та інформаційних мережах, і, як наслідок, – структурну трансформацію як регіональних, так і національних економічних просторів [5]. Тобто, метрополізація відкриває нові можливості для розвитку як окремих регіонів, так і країн загалом.

Серед дослідників феномену метрополізації все популярнішими стають тези про те, що метрополія «метрополізує» простір [4], а сам процес метрополізації простору проявляється у суттєвому зростанні функціональних впливів центральних осередків на регіони загалом [2]. При цьому, як правило, наголошується, що для означення поняття метрополізованого простору не варто обмежуватися лише урбанізаційними критеріями, оскільки домінантою метрополізації простору є функціональна інтеграція, що передбачає розвиток як зовнішніх, так і внутрішніх метрополійних функцій, які локалізовані у різних частинах метрополізованого простору [4]. Варто також зауважити, що в науковій і спеціальній літературі відповідні просторові системи досі називають по-різному. На наш погляд, просторові утворення, що складаються з метрополійного центру (великого міста) і тісно функціонально пов'язаних з ним прилеглих територій цілком логічно називати метрополійними субрегіонами [5].